

**Postanowienie Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego
z dnia 23 kwietnia 2002 r.**

III SW 2/02

Państwowa Komisja Wyborcza odrzuca sprawozdanie wyborcze komitetu wyborczego partii, który wydatkował na cele wyborcze środki finansowe pozyskane lub przyjęte z naruszeniem art. 110, art. 111 ust. 1-4 lub art. 114 ust. 1-2 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 46, poz. 499 ze zm. - por. art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. a oraz d tej ustawy).

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera, Zbigniew Myszkowski, Herbert Szurgacz, Maria Tyszel, Barbara Wagner, Andrzej Wasilewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 23 kwietnia 2002 r. w sprawie ze skargi Komitetu Wyborczego Ligi Polskich Rodzin na uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 4 marca 2002 r. w przedmiocie odrzucenia sprawozdania wyborczego

o d d a l i ł skargę.

U z a s a d n i e n i e

Państwowa Komisja Wyborcza uchwałą z dnia 4 marca 2002 r. w sprawie sprawozdania wyborczego Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin, na podstawie art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. a oraz lit. d ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 46, poz. 499 ze zm.), postanowiła: „odrzucić sprawozdanie wyborcze Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych tego Komitetu związanych z udziałem w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 23 września 2001 r.”. W uzasadnieniu powyższej uchwały Państwowa Komisja Wyborcza stwierdziła, że:

Po pierwsze, podstawą oceny Państwowej Komisji Wyborczej było w danym wypadku sprawozdanie Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin za okres od dnia 9 lipca 2001 r. do dnia 20 grudnia 2001 r., które zostało sporządzone wedle wzoru określonego w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 lipca 2001 r. w sprawie sprawozdania komitetu wyborczego w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 81, poz. 881) oraz przedłożone z zachowaniem terminu określonego w art. 120 ust. 1 Ordynacji wyborczej wraz z opinią i raportem wskazanego przez Państwową Komisję Wyborczą biegłego rewidenta z dnia 20 grudnia 2001 r., uzupełnioną dodatkowymi objaśnieniami do raportu przedstawionymi w piśmie z dnia 23 lutego 2002 r. oraz pisemnymi wyjaśnieniami pełnomocnika finansowego Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin z dnia 26 lutego 2002 r.

Po drugie, na podstawie powyższej dokumentacji Państwowa Komisja Wyborcza ustaliła, że Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin: w sposób zgodny z przepisami Ordynacji wyborczej uzyskał kwotę 73.280,60 zł, na którą składały się: kwota 73.000,- zł z Funduszu Wyborczego Ligi Polskich Rodzin oraz odsetki od tej kwoty w wysokości 280,60 zł; w sposób niezgodny z przepisami Ordynacji wyborczej uzyskał kwotę 296.908,52 zł (67.684,26 zł z tej kwoty przekazując do depozytu sądowego), która obejmowała wpłaty dokonane z pominięciem Funduszu Wyborczego Ligi Polskich Rodzin, a mianowicie: kwotę 261.749,47 zł, stanowiącą sumę wpłat dokonanych przez osoby fizyczne (w tym wpłat dokonanych gotówką lub w wysokości przekraczającej dozwolony limit wpłat) oraz kwotę 12.500 zł, stanowiącą sumę wpłat dokonanych przez osoby prawne - przy czym przyjęcie i wykorzystanie powyższych kwot na cele kampanii wyborczej stanowiło naruszenie art. 111 ust. 1 Ordynacji wyborczej i na podstawie art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. d Ordynacji wyborczej przesądzić musiało o odrzuceniu sprawozdania wyborczego; oraz kwotę 22.659,05 zł, na którą złożyły się wpłaty przyjęte po dniu wyborów - co stanowiło naruszenie zakazu wynikającego z art. 110 ust. 4 pkt 1 Ordynacji wyborczej i na podstawie art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. a Ordynacji wyborczej przesądzić musiało o odrzuceniu sprawozdania wyborczego.

Pełnomocnik finansowy Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin, na podstawie art. 123 ust. 1 Ordynacji wyborczej, wniósł do Sądu Najwyższego skargę na powyższą uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 4 marca 2002 r. odrzucającą sprawozdanie wyborcze Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin, w której zarzucił: „błędą interpretację ordynacji wyborczej, rażące naruszenie podstawowych

zasad prawa, w tym Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, oparcie decyzji o rzekomo podjęte przez Komitet działania, które w ogóle nie miały miejsca, błędną definicję podstawowych pojęć prawnych”, a w konsekwencji wniósł „o wydanie orzeczenia w przedmiotowej sprawie i uznanie sprawozdania za zdatnego do przyjęcia z zastrzeżeniami”. W uzasadnieniu skargi Pełnomocnik finansowy Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin podniósł, co następuje:

Po pierwsze, iż - wbrew stanowisku Państwowej Komisji Wyborczej - art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. d Ordynacji wyborczej: „stanowi jedynie, że przyjęcie środków z innego źródła niż Fundusz Wyborczy partii stanowi podstawę do odrzucenia sprawozdania. Wydatkowanie środków z innego źródła niż Fundusz Wyborczy stanowi być może naruszenie Ordynacji wyborczej, ale nie skutkujące odrzucenia sprawozdania. Gdyby ustawodawca chciał określić, że wydatkowanie środków z innego niż Fundusz Wyborczy źródła stanowi podstawę do odrzucenia, to zapisałby to wyraźnie, tak jak w przypadku art.122 ust. 1 pkt 3 lit. a, gdzie obok pozyskania, również wydatkowanie stanowi podstawę odrzucenia sprawozdania. Stąd należy stwierdzić, że w uchwale PKW dopuściła się rażącego błędu w interpretacji Ordynacji wyborczej, rozszerzając zamknięty przecież katalog przesłanek do odrzucenia sprawozdania”. Równocześnie w skardze znalazło się wyjaśnienie, wedle którego: „Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin nie przyjął środków z pominięciem Funduszu Wyborczego. W sprawozdaniu wyborczym wyraźnie zaznaczono, że środki te podlegają na podstawie art. 127 Ordynacji wyborczej przepadkowi, a równowartość ich części zużytej na podstawie tego samego artykułu również podlega przepadkowi. Art. 127 Ordynacji wyborczej zawiera bowiem właściwe ujęcie prawne tych środków i określa je środkami przekazanymi Komitetowi. (...) Komitet Wyborczy w swoim sprawozdaniu, co zostało potwierdzone przez biegłego rewidenta, prawidłowo wykazał kwotę środków pieniężnych pozyskanych i nie przedstawił w swoich przychodach nieprawidłowo przekazanych środków finansowych. Stąd bezzasadne jest twierdzenie PKW o rzekomym pozyskaniu przez KW LPR środków z naruszeniem art. 111 ust. 1. Żaden Komitet Wyborczy nie może bowiem uniknąć sytuacji, gdy pewna część środków zostanie wpłacona na jego konto z naruszeniem zasad ordynacji. (...) Komitet Wyborczy nie może być zmuszony do zakwalifikowania jako przychodu każdej wpłaty na swoje konto. Stąd jedynym oznaczeniem przychodu jest kwalifikacja jaką dokonuje sam Komitet, a nie PKW czy wpłacający środki. (...) Komitet nie tylko poinformował w sprawozdaniu wyborczym o wysokości tych środków PKW, ale również podjął działania, aby nie zużył część

tych środków przekazać do depozytu sądowego”.

Po drugie, że - wbrew stanowisku Państwowej Komisji Wyborczej - Komitet Wyborczy Liga Polskich Rodzin ani nie pozyskał, ani nie wydatkował środków finansowych z naruszeniem art. 110 ust. 4 pkt 1 Ordynacji wyborczej, bowiem „wszystkie środki, które zostały przekazane po dniu wyborów, leżą nie zużyte na koncie i czekają na wydanie przez Sąd postanowienia o możliwości utworzenia depozytu z przeznaczeniem na przepadek na rzecz Skarbu Państwa. Gdyby przyjąć rozumowanie PKW, to każda złotówka wysłana na powszechnie przecież znane konto Komitetu Wyborczego dowolnej partii po dniu wyborów stanowiłaby podstawę do odrzucenia sprawozdania. Takie rozumowanie jest jednak sprzeczne z podstawowymi zasadami logiki i interpretacji przepisów prawa. (...) Wszystkie wpłaty dokonane na konto LPR miały charakter darowizny (...) ze strony KW LPR był brak zgody na takie wpłaty, które miały charakter sprzeczny z Ordynacją Wyborczą, stąd środki te nie zostały ani przyjęte, ani pozyskane, ani nie zostały potraktowane jako przychody. Wszelkie inne twierdzenia PKW stanowią nieuzasadnioną interpretację”.

Po trzecie, pełnomocnik finansowy Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin zarzucił również, że: „W sposób nieuzasadniony potraktowano wpłaty od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jako wpłacone przez osoby prawne. W załączniku 1a do sprawozdania ujęto trzy wpłaty, które zostały dokonane przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą z ich rachunków. Zgodnie z definicją osoby prawnej, wyrażoną w kodeksie cywilnym, jest to taki podmiot, któremu ustawa nadaje taką osobowość. Tymczasem, prowadzenie indywidualnej działalności gospodarczej nie stanowi o uzyskaniu osobowości prawnej przez dany podmiot. W tej sytuacji zupełnie niezrozumiałe jest, dlaczego PKW uważa, iż wpłata dokonana od takiej osoby narusza przepisy Ordynacji wyborczej lub ustawy o partiach politycznych (...)”.

Po czwarte, w tej sytuacji w skardze wyrażony został pogląd, wedle którego: „Naruszeniem konstytucyjnej zasady równości wobec prawa, wyrażonej w art. 32 Konstytucji RP, jest przyjmowanie jednego sprawozdania wyborczego, które dzięki noweli ustawowej mogło być przyjęte (np. Komitety wyborczego SLD-UP), a odrzucenie sprawozdania wyborczego KW LPR na podstawie nadinterpretowanych przepisów noweli, która weszła w życie w tydzień po złożeniu sprawozdania wyborczego”.

W odpowiedzi na skargę Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin, Państwowa Komisja Wyborcza podniosła w szczególności, że: po pierwsze, w wyniku

analizy sprawozdania wyborczego Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin: „Państwowa Komisja Wyborcza stwierdziła, że ‘Wpłaty ogółem’ wykazane w części ‘II. Informacje szczegółowe’ pkt 1. 1) w kwocie 430.630,25 zł nie bilansują się z sumą kwot zgromadzonych na rachunku bankowym: prawidłowych - 73.280,60 zł i nieprawidłowych - 296.908,52 zł, jak również, że wydatki w kwocie 512.918,75 zł wykazane w części I. pkt B. I. Sprawozdania nie mają pokrycia w sumie środków z Funduszu Wyborczego 73.280,60 zł i zobowiązań w kwocie 227.561,10 zł, wykazanych w części II. pkt 7 sprawozdania. Wyjaśnienia tych różnic złożone, na wezwanie Państwowej Komisji Wyborczej, przez pełnomocnika finansowego Komitetu Wyborczego (z dnia 26 lutego 2002 r.) i przez biegłego rewidenta (z dnia 23 lutego 2002 r.) w sposób jednoznaczny nie określiły powodu tych różnic. Potwierdzono jednak w obu wyjaśnieniach, że kwota 296.908,52 zł została przez Komitet pozyskana z innych źródeł niż Fundusz Wyborczy partii i w związku z art. 17 ustawy podlega przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa. Pełnomocnik finansowy Komitetu w powołanym wyjaśnieniu z dnia 26 lutego 2002 r. (na str. 2) zawarł stwierdzenie: „Zobowiązanie Komitetu w kwocie 217.907,26 zł, stanowiące różnicę między całością wydatków a uzyskanymi przychodami i wykazanymi wierzytelnościami zostały sfinansowane z wpłat środków pieniężnych na rachunek bankowy Komitetu Wyborczego z naruszeniem przepisów Ordynacji wyborczej. Potwierdził tym samym, że kwoty te zostały świadomie przyjęte i przeznaczone na kampanię wyborczą”, co stanowiło naruszenie art. 110 ust. 4 pkt 1 i art. 111 ust. 1 Ordynacji wyborczej i w konsekwencji musiało doprowadzić do odrzucenia tego sprawozdania wyborczego na podstawie art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. a oraz lit. d Ordynacji wyborczej.

Po drugie, że: „wpłacie środków finansowych po dniu wyborów i pochodzących z innych źródeł niż Fundusz Wyborczy, zdaniem Państwowej Komisji Wyborczej, Komitet Wyborczy mógł przeciwdziałać poprzez odpowiednie zastrzeżenie w umowie rachunku bankowego o odmowie przyjmowania na rachunek takich wpłat i zablokowanie tego rachunku po dniu wyborów dla wszelkich wpływów po 23 września 2001 r.”.

Po trzecie, w związku z zarzutem naruszenia art. 32 Konstytucji RP Państwowa Komisja Wyborcza zwróciła uwagę na to, że przed nowelizacją art. 122 Ordynacji wyborczej na podstawie art. 10 ustawy zmieniającej z dnia 21 grudnia 2001 r. (Dz.U. Nr 154, poz. 1802): „przepis art. 122 ust. 1 (...) przewidywał odrzucenie sprawozdania wyborczego w wypadku każdego naruszenia przepisu ustawy dotyczących finan-

sowania kampanii wyborczej, a więc także np. art. 113, 115 i 118 ustawy, których naruszenie po nowelizacji traktowane jest już jako uchybienie nie powodujące odrzucenia sprawozdania wyborczego. W przypadku Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin doszło do naruszenia tych przepisów ustawy, które zobowiązywały Państwową Komisję Wyborczą do odrzucenia sprawozdania wyborczego Komitetu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie jest zasadna.

I. Podstawą prawną zaskarżonej uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 4 marca 2001 r., odrzucającej „sprawozdanie wyborcze Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych tego Komitetu związanych z udziałem w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 23 września 2001 r.”, jest art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. a oraz lit. d Ordynacji wyborczej (w wersji zmienionej na podstawie art. 10 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustaw: o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, Prawo energetyczne, o partiach politycznych, o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej, Prawo telekomunikacyjne, o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe", o spółdzielniach mieszkaniowych, o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006, o zmianie ustawy o zamówieniach publicznych oraz o utracie mocy ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe - Dz.U. Nr 154, poz. 1802, która obowiązuje od dnia 1 stycznia 2002 r.), stanowiący, co następuje: „Art. 122. 1. Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia sprawozdania wyborczego: (...) 3) odrzuca sprawozdanie w wypadku stwierdzenia: pozyskania lub wydatkowania środków komitetu wyborczego z naruszeniem przepisów art. 110 albo limitu określonego w art. 114 ust. 1 i 2; przekazania koalicyjnemu komitetowi wyborczemu albo komitetowi wyborczemu wyborców lub przyjęcie przez komitet środków finanso-

wych lub wartości niepieniężnych z naruszeniem przepisów art. 111 ust. 2-4; przeprowadzania zbiorów pieniężnych wbrew zakazowi, o którym mowa w art. 112 ust. 2; 4) przyjęcia przez komitet wyborczy partii politycznej środków finansowych pochodzących z innego źródła niż Fundusz Wyborczy tej partii.”

Egzegzeza tego przepisu prowadzi do następujących wniosków:

Po pierwsze, w sposób kategoryczny nakazuje on odrzucenie sprawozdania wyborczego w sytuacji, gdy Państwowa Komisja Wyborcza stwierdzi, że zostały spełnione przesłanki prawne, o których mowa jest między innymi także w art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. a oraz pod lit. d Ordynacji wyborczej.

Po drugie, w dyspozycji art. 122 ust. 1 pkt. 3 Ordynacji wyborczej - podobnie, jak pozostałych przepisach tej ustawy - ustawodawca czyni istotne rozróżnienie w odniesieniu do środków finansowych będących w dyspozycji komitetu wyborczego, gdy mowa jest tam: z jednej strony - o ich „pozyskiwaniu” (w sensie: zdobywania, osiągania, gromadzenia - analogicznie, jak w art. 110 Ordynacji wyborczej; podobnie w art. 36 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych - Dz.U. Nr 98, poz. 604 ze zm. - powoływanej nadal jako: ustawa o partiach politycznych) oraz o ich „wydatkowaniu” (w sensie: wydawania tych środków na określone cele - analogicznie, jak w art. 110 i w art. 114 ust. 1 Ordynacji wyborczej), a z drugiej strony - o ich „przekazywaniu” (co wskazuje na zachowanie podmiotu dokonującego przysporzenia środków finansowych na rzecz komitetu wyborczego - analogicznie, jak w art. 111 ust. 2, w art. 112 ust. 1 i w art. 127 ust. 1 Ordynacji wyborczej, a także art. 25 ust. 1 ustawy o partiach politycznych) oraz o ich „przyjęciu” (co wskazuje na zachowanie podmiotu, na rzecz którego dokonywane jest przysporzenie środków finansowych, a więc na zachowanie komitetu wyborczego - analogicznie, jak w art. 111 ust. 3 i w art. 127 ust. 1 Ordynacji wyborczej, a także art. 25 ust. 2 ustawy o partiach politycznych, gdzie aktualnie mowa jest o tym, że „partia polityczna nie może przyjmować środków finansowych”, a w wersji pierwotnej mowa była o tym, że „partia polityczna nie może korzystać z jakiegokolwiek wsparcia i pomocy finansowej”). Oznacza to, że „pozyskiwanie” środków finansowych przez komitet wyborczy jest rezultatem: z jednej strony - ich „przekazania” przez inny podmiot lub podmioty na rzecz komitetu wyborczego, a z drugiej strony - ich „przyjęcia” przez dany komitet wyborczy. Przy czym, komitet wyborczy może legalnie „wydatkować” wyłącznie te środki finansowe, które pozostają w jego dyspozycji, a więc środki finansowe uprzednio przezeń „pozyskane”, co jest równoznaczne ze stwierdzeniem, że wszystkie środki finansowe „wydatkowane”

przez komitet wyborczy, to środki finansowe, które komitetowi temu zostały uprzednio „przekazane” i przez ten komitet wyborczy zostały „przyjęte”.

Po trzecie, z powyższego wynika, że - stosownie do art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. a Ordynacji wyborczej - Państwowa Komisja Wyborcza ma obowiązek odrzucić sprawozdanie wyborcze: w każdym wypadku, gdy stwierdzi, iż komitet wyborczy „pozyskiwał lub wydatkował” środki finansowe z naruszeniem art. 110 Ordynacji wyborczej, czyli (1) na inne cele aniżeli cele związane z wyborami, (2) przed dniem wydania przez Państwową Komisję Wyborczą postanowienia o przyjęciu zawiadomienia o zgłoszeniu kandydatów na posłów lub na senatorów oraz o powołaniu pełnomocnika wyborczego i pełnomocnika finansowego tego komitetu wyborczego, (3) przed dniem wydania przez Państwową Komisję Wyborczą postanowienia o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu koalicyjnego komitetu wyborczego albo komitetu wyborczego wyborców, (4) komitet wyborczy pozyskiwał środki finansowe po dniu wyborów lub wydatkował je po dni złożenia sprawozdania wyborczego, a także w każdym wypadku, gdy komitet wyborczy wydatkował środki finansowe na kampanię wyborczą w sposób naruszający (przekraczający) limity ustalone w art. 114 ust. 1 i ust. 2 Ordynacji wyborczej.

Po czwarte, stosownie do art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. d Ordynacji wyborczej, Państwowa Komisja Wyborcza ma także obowiązek odrzucić sprawozdanie wyborcze, jeżeli stwierdzi, że komitet wyborczy partii politycznej „przyjął” środki finansowe, które pochodziły „z innego źródła niż Fundusz Wyborczy tej partii”.

Po piąte, należy równocześnie podkreślić, że pierwotna wersja art. 122 ust. 1 Ordynacji wyborczej (mająca następujące brzmienie: „Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia sprawozdania wyborczego, przyjmuje albo, w razie stwierdzenia naruszenia przez komitet przepisów ustawy dotyczących finansowania kampanii wyborczej, odrzuca sprawozdanie”), która obowiązywała do dnia 31 grudnia 2001 r., przesądzała o obowiązku odrzucenia sprawozdania wyborczego w szerszym zakresie (aniżeli czynią to przepisy aktualnie obowiązujące, na podstawie których Państwowa Komisja Wyborcza podjęła zaskarżoną uchwałę), bowiem każde (*sic!*) naruszenie przez komitet wyborczy przepisów tej ustawy dotyczących finansowania kampanii wyborczej prowadzić musiało do odrzucenia sprawozdania wyborczego.

II. W świetle przedstawionej interpretacji obowiązujących przepisów prawnych oraz dokonanych przez Państwową Komisję Wyborczą ustaleń faktycznych, w na-

wiązaniu do których podjęła ona w dniu 4 marca 2002 r. uchwałę odrzucającą sprawozdanie wyborcze Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych tego Komitetu związanych z udziałem w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 23 września 2001 r., podniesione przez pełnomocnika finansowego Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin w skardze na powyższą uchwałę zarzuty okazały się bezzasadne z następujących przyczyn:

Po pierwsze, niezależnie od konsekwencji prawnej, o której mowa jest w art. 127 ust. 1 Ordynacji wyborczej (wedle którego: „Korzyści majątkowe przekazane albo przyjęte przez komitet wyborczy z naruszeniem przepisów art. 110 ust. 4, art. 111 ust. 1 - 4, art. 112 ust. 1, art. 113, art. 114 ust. 1 albo art. 115 podlegają przypadkowi na rzecz Skarbu Państwa. Jeżeli korzyść została zużyta lub utracona, przypadkowi podlega jej równowartość”), art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. d Ordynacji wyborczej (w związku z art. 111 ust. 1 Ordynacji wyborczej oraz art. 35 ustawy o partiach politycznych) jednoznacznie stanowi, że w każdym wypadku „przyjęcia przez komitet wyborczy partii politycznej środków finansowych pochodzących z innego źródła niż Fundusz Wyborczy tej partii” Państwowa Komisja Wyborcza ma obowiązek odrzucenia sprawozdania wyborczego. W rozpoznawanej sprawie jest poza sporem, że w odpowiedzi na wezwanie Państwowej Komisji Wyborczej (art. 122 ust. 2 Ordynacji wyborczej), która stwierdziła, że ujawnione w sprawozdaniu wyborczym Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin „Wpłaty ogółem” (wykazane w pkt 1. 1. części „II. Informacje szczegółowe” tego sprawozdania - w kwocie 430.630,25 zł) nie bilansują się z sumą kwot zgromadzonych na rachunku bankowym tego Komitetu Wyborczego, a z kolei wydatki w kwocie 512.918,75 zł (wykazane w części I. pkt B. I. tego sprawozdania) nie mają pokrycia w sumie środków zgromadzonych w ramach jego Funduszu Wyborczego (wykazanych w części II. pkt 7 sprawozdania wyborczego: środków Funduszu Wyborczego w kwocie 73.280,60 zł oraz zobowiązań w kwocie 227.561,10 zł), pełnomocnik finansowy Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin w swym pisemnym wyjaśnieniu z dnia 26 lutego 2002 r. oświadczył, że: „Zobowiązania Komitetu w kwocie 217.907,26 zł, stanowiące różnicę między całością wydatków a uzyskanymi przychodami i wykazanymi wierzytelnościami zostały sfinansowane z wpłat środków pieniężnych na rachunek bankowy Komitetu Wyborczego z naruszeniem przepisów Ordynacji wyborczej”. Tym samym, pełnomocnik finansowy Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin jednoznacznie przyznał, że wskazane środki

finansowe zostały naprzód „przyjęte” na rachunek bankowy tego Komitetu Wyborczego, pomimo że nie pochodziły z Funduszu Wyborczego partii, a następnie w części zostały one przez ten Komitet Wyborczy „wydatkowane” na cele kampanii wyborczej, a to stanowiło naruszenie art. 111 ust. 1 Ordynacji wyborczej i w konsekwencji prowadzić musiało do odrzucenia sprawozdania wyborczego na podstawie art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. d Ordynacji wyborczej. Oczywiście błędny jest przy tym pogląd prawny wyrażony w uzasadnieniu rozpoznawanej skargi, wedle którego: „(...) art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. d stanowi jedynie, że przyjęcie środków z innego źródła niż Fundusz Wyborczy partii stanowi podstawę do odrzucenia sprawozdania. Wydatkowanie środków z innego źródła niż Fundusz Wyborczy stanowi być może naruszenie Ordynacji wyborczej, ale nie skutkujące odrzuceniem sprawozdania”. Tymczasem, logika obowiązującej w tym względzie regulacji ustawowej jest akurat przeciwna tej, którą sugeruje skarżący. Należy mieć na uwadze to, że z dyspozycji art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. d Ordynacji wyborczej wynika, iż już samo przyjęcie przez komitet wyborczy partii środków finansowych pochodzących z innego źródła aniżeli Fundusz Wyborczy tej partii przesądza o odrzuceniu sprawozdania wyborczego. Tym bardziej więc dotyczyć to musi sytuacji, w której Komitet Wyborczy partii nie tylko „przyjął”, czyli „pozyskał” środki finansowe z naruszeniem art. 110 ust. 4 pkt 1 oraz art. 111 ust. 1 Ordynacji wyborczej, ale następnie nimi zadysponował (czyli „wydatkował” je) na cele kampanii wyborczej (*argumentum a fortiori*). W świetle obowiązujących przepisów prawa niedopuszczalne byłoby bowiem przyjęcie założenia, iż Komitet Wyborczy może dysponować („wydatkować”) na cele kampanii wyborczej środkami finansowymi, które nie zostały przezeń uprzednio „przyjęte”.

Po drugie, należy w tym kontekście równocześnie stwierdzić, iż Państwowa Komisja Wyborcza w swym piśmie procesowym z dnia 21 marca 2002 r. - stanowiącym odpowiedź na zarzut podniesiony w skardze pełnomocnika finansowego Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin, że Komitet ten ani nie pozyskał, ani też nie wydatkował środków finansowych z naruszeniem art. 110 ust. 4 pkt 1 Ordynacji wyborczej, „a wszystkie środki, które zostały przekazane po dniu wyborów leżą nie zużyte na koncie i czekają na wydanie przez Sąd postanowienia o możliwości utworzenia depozytu z przeznaczeniem na przepadek na rzecz Skarbu Państwa” - trafnie zwróciła uwagę na to, że: „ wpłacie środków finansowych po dniu wyborów z innych źródeł niż Fundusz Wyborczy (...) Komitet Wyborczy mógł przeciwdziałać poprzez odpowiednie zastrzeżenie w umowie rachunku bankowego o odmowie przyjmowania

na rachunek takich wpłat i zablokowanie tego rachunku po dniu wyborów dla wszystkich wpływów po 23 września 2001 r.”.

Po trzecie, chybiony jest zarzut skargi, jakoby Państwowa Komisja Wyborcza zakwestionowała jako nieuzasadnione wpłaty dokonane na rachunek bankowy Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin przez osoby fizyczne z tej przyczyny, że prowadzą one działalność gospodarczą jako osoby fizyczne, a nie osoby prawne. Podstawą zakwestionowania wskazanych wpłat był bowiem to, że pochodziły one z innych źródeł aniżeli Fundusz Wyborczy partii, a więc ich przyjęcie nastąpiło z naruszeniem art. 111 ust. 1 Ordynacji wyborczej (art. 122 ust. 1 pkt 3 lit. d Ordynacji wyborczej).

Po czwarte, oczywiście bezzasadny okazał się również podniesiony w rozpoznawanej skardze zarzut naruszenia przez Państwową Komisję Wyborczą art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w uzasadnieniu którego pełnomocnik finansowy Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin stwierdził w szczególności, że: „Naruszeniem konstytucyjnej zasady równości wobec prawa, wyrażonej w art. 32 Konstytucji RP, jest przyjmowanie jednego sprawozdania wyborczego, które dzięki noweli ustawowej mogło być przyjęte (np. Komitetu Koalicyjnego SLD-UP), a odrzucenie sprawozdania wyborczego KW LPR na podstawie nadinterpretowanych przepisów noweli, która weszła w życie w tydzień po złożeniu sprawozdania wyborczego. (...) W przypadku, gdy jeden podmiot polityczny będzie dysponował środkami, a drugi będzie ich pozbawiony zasada ta będzie fikcją prawną, gdyż nie można wyobrazić sobie w takiej sytuacji równej walki wyborczej. Stąd podejście do odebrania podmiotowi politycznemu podstawowej szansy na równość powinno być dokonywane przez Państwową Komisję Wyborczą ze szczególną troską o nie interpretowanie na niekorzyść podmiotu przepisów ustawy”. Otóż, przytoczona w uzasadnieniu tego zarzutu argumentacja jest oczywiście bezzasadna, jeżeli zważyć, że: po pierwsze, Państwowa Komisja Wyborcza dokonała oceny zgodności z prawem sprawozdania wyborczego przedstawionego przez pełnomocnika finansowego Komitetu Wyborczego Liga Polskich Rodzin na podstawie znowelizowanej i obowiązującej od dnia 1 stycznia 2002 r. wersji art. 122 ust. 1 pkt 3 Ordynacji wyborczej, w którym przesłanki prawne odrzucenia sprawozdania wyborczego określone zostały w sposób ścisły - enumeratywnie i zarazem jednoznacznie, podczas gdy w wersji pierwotnej art. 122 ust. 1 Ordynacji wyborczej (obowiązującej do dnia 31 grudnia 2001 r.) były one określone w sposób generalny i w rezultacie - z punktu widzenia skutków prawnych

naruszenia prawa - dla komitetów wyborczych o wiele mniej korzystny, skoro wówczas każde „stwierdzenie naruszenia przez komitet wyborczy przepisów ustawy dotyczących finansowania kampanii wyborczej” przesądzało o obowiązku odrzucenia sprawozdania wyborczego; po drugie - na bezpodstawność podniesionego w tym kontekście argumentu, jakoby Państwowa Komisja Wyborcza dopuściła się w rozpoznawanej sprawie rzekomej „nadinterpretacji” obowiązujących przepisów Ordynacji wyborczej, wskazują najdobitniej wcześniejsze rozważania tego uzasadnienia, przedstawiające - zdaniem Sądu Najwyższego - prawidłową wykładnię art. 122 ust. 1 pkt 3 Ordynacji wyborczej w związku z pozostałymi przepisami tej ustawy, której w żadnym razie nie uchybia zaskarżona uchwała Państwowej Komisji Wyborczej; i wreszcie, po trzecie - zawarta w uzasadnieniu skargi sugestia, aby Państwowa Komisja Wyborcza dołożyła szczególnej troski „o nie interpretowanie na niekorzyść podmiotu” przepisów Ordynacji wyborczej dotyczących pozyskiwania i wydatkowania środków finansowych na kampanię wyborczą, jest oczywiście trafna, ale jedynie w tym sensie, w jakim oznaczać ma ona, iż przepisy te powinny być w każdej sytuacji interpretowane i stosowane jednakowo i zgodnie z regułami demokratycznego państwa prawnego, niezależnie od tego, czy w określonych okolicznościach faktycznych okaże się to korzystne, czy też niekorzystne dla danego podmiotu politycznego - dla komitetu wyborczego partii; Sąd Najwyższy stwierdza przy tym, że w rozpoznawanej sprawie zasada ta była przez Państwową Komisję Wyborczą w pełni respektowana.

III. Biorąc powyższe pod uwagę, skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego na podstawie art. 123 ust. 3 Ordynacji wyborczej w związku z art. 516 KPC orzekł jak w sentencji.

=====